

Ik ben jij

Ik ben jij

Mirella Ordelman
& Michiel Zwiers

Auteurs: Mirella Ordelman & Michiel Zwiers

Omslagontwerp: Astrid van Loo

Ontwerp ansichtkaarten: Ruben Zwiers

ISBN: 9789402142433

© M. Ordelman en M. Zwiers, 2016

Afwijzing is het grootste afrodisiacum

Madonna – Forbidden love

Amsterdam, 13 maart

Lieve Benja,

Sta me toe vanuit gewoonte, vanuit de diepe liefde die ik voor je voel, vanuit de zorg die ik in mijn hoofd nog steeds voor je heb, 'lieve' voor je prachtige naam te zetten.

Ik was vanmiddag bij het graf van mama en daar zag ik drie witte rozen. Die kunnen alleen maar van jou zijn. Ze zagen er fris en nieuw uit. Ik realiseerde me dat het maar zo had gekund dat we elkaar aan een graf – *vliegen en vlinders, kinderen en bijen al wat als stipjes vonkt door de natuur warm, blij en snel, moedertje, schoot van vuur, daar hield je van, en zie, die bleven bij je* – hadden ontmoet. Hoe hadden we dan op elkaar gereageerd? Had je me begroet met drie zoenen? Kun je daar een inschatting van maken? Kom, doe je best daar eens voor.

Ik mis je Benja.

Ik mis je heel erg.

Ik mis je elke dag, broertje.

Mis jij mij?

Ook hield je mijn gedachten onlangs bezig omdat ik de zolder van mijn huis opruimde. Daar vond of hervond ik de rode koffer met foto's. Wat was je toch ontzettend koddig. Die kleine knuistjes, die krulletjes en die lakschoenen, die je stiekem droeg. Dat mocht niet van pa. Weet je nog?

'Trek dat jong die smerige schoenen uit. Het is al zo'n halfwif. Dat jullie dat goed vinden. Ben ik nu de enige (hij zei 'enigste') in dit verlopen, zieke huis met verstand?'

Dan ging je achter mij staan, je friemelde met je vingers en keek – vermoedelijk bang – met die grote ogen.

Er is ook een foto van de brugklas. Je hield een klassenavond thuis. Mama en ik sleepten cola en chips aan. Ze had tante Marjet gevraagd papa bezig te houden. Ze wist heel goed dat je feestje naar de kloten was als hij met een dronken kop thuiskwam. Je droeg die avond een T-shirt van Madonna. Je playbackte voor de spiegel 'Like a virgin'. Je waande je onbespied.

En ik keek naar je. Sorry Benja.

Vertel me hoe je leeft, wat je doet en met wie. Heb je een partner? Hoe woon je? Denk je nog wel eens aan toen? Haat je me? Denk je nog veel aan mama?

Je was ineens weg. Ik zat thuis met die alcoholische pa van ons. Gelukkig was ook hij een paar maanden later dood. Ik bleef achter in onze ouderlijke woning. Dat trok ik niet. Ik ging drinken (dat doe ik nog steeds). Maar nu beheersbaar.

Ik begon aan een studie en nog een en nog een. Toen ontmoette ik Victor. Lang verhaal kort: ik raakte zwanger en verloor de vrucht en nog een en nog een. Ik vond Victor geweldig. Hij wilde bij mij weg. Ik

dacht dat dit het gevolg was van mijn incompetente kippenhok (haha). Maar nee, mijn Victor gaf de voorkeur aan mannen.

Hoor ik je nu vals lachen, Benja? Wat denk je 'goes around, comes around'? Denk en voel dit heel erg als je blijft niet. Ik heb je nodig.

Reageer op mijn brief. Toe, toon je een goed broertje voor me. Het was niet alleen maar kut.

Ik wacht. Ik bid en smee. Benjamin Provily (je gebruikt toch nu de naam van mama?) Je hebt nog een zus, daar kun je niet omheen. Ik heet nog Van Laan. Toch ben ik je volle zus. Ik hoor je denken: 'had dat toen maar beseft.' Klopt Benjamin. Maar er is toch ook nog iets als vergeving?

Groet van je zus 4-ever Nico

Matala, 26 maart

Dag Nicole,

Wat ben ik de afgelopen dagen al vaak aan deze brief begonnen. Niet zozeer op papier. Wel in mijn hoofd. Honderden keren heb ik bedacht hoe ik deze brief zou beginnen. Scheldend? Normaal, alsof er niets gebeurd is? Vol verwijt? Vol zelfbeklag? Verdrietig? Met een grap? Met de deur in huis? Of gewoon helemaal niet...

Hoe dan ook, ik ben begonnen. En je kent me: als ik iets begin, dan maak ik het af. Al weet ik niet waar dit naartoe gaat. Weet ik – ook tijdens het schrijven – niet of ik er verstandig aan doe te antwoorden. Ik moest wel. Zelfs na al die jaren doet je naam me nog iets. Al kan ik onze geuzenafkortingen van vroeger (nog?) niet aan. Jij weet dondersgoed wie daaraan schuldig is.

Overigens denk ik überhaupt niet veel meer aan vroeger. Die herinneringen die jij zo levendig beschrijft zijn voor mij als een grijze, vijandige werkelijkheid waaraan ik zo min mogelijk terugdenk. De door jou opgelepelde herinneringen lijken schatten op een onbewoond eiland. De mijne zijn eerder aangespoelde stukken wrakhout op een strand.

Over strand gesproken: knap trouwens dat je mijn woonplaats hebt weten te achterhalen. Het dorp hier zal zich tevergeefs afgevraagd hebben wie die Provily zou zijn. Hoe ze er bij het postkantoor achter

gekomen zijn dat dat mijn echte naam is (want ja, ik beschouw mama nog steeds als mijn enige echte ouder) is mij een raadsel. Je zal het geluk wel weer aan je kant hebben gehad, zoals altijd... Het zondagskind van Zaltbommel. Je doet die afschuwelijke bijnaam van opoe (ook een aangespoeld wrak – letterlijk en figuurlijk) nog steeds eer aan.

Nu ik begonnen ben en deze brief bijna beëindigd heb, vraag ik me steeds meer af wat ik doe. Maar toch. Je weet op een bepaalde manier mijn aandacht te trekken. Weet mijn gedachtes naar je toe te zuigen als een magneet die een onwillige paperclip aan zich bindt. Als een klein stofje dat weerloos is tegen de grote zuigende mond van de stofzuiger. Sinds tijden rook ik mijn eerste sigaret. Dat komt door jou.

Genoeg voor nu. Klaar zo. Ik voel aan elke vezel in mijn lijf dat ik deze brief ga posten. Ook al ben ik bang voor de gevolgen. Je weet nu hoe het met me gaat. Als je niet meer antwoordt, dan heb ik daar zeker ook vrede mee. Of oorlog? Hoe Tolstoj!

Antio,
Benjamin

P.S. 1 Fijn om te lezen dat W. nog steeds doet met die bloemen waarvoor ik hem betaal.

P.S. 2 En Victor, ach... Wat moet ik daar nou over zeggen?

Amsterdam, 31 maart

Aan MIJN broertje,

Enerzijds ben ik niet verbaasd dat je reageert zoals je reageert. Anderzijds voel ik ook weerstand tegen je artificiële arrogantie, Benjamin Provily. Boven alles ben ik enorm gelukkig dat je geschreven hebt. Ik zie je ranke vingers vlot over het schrijfpapier gaan, ik zie je frons op je voorhoofd, ik zie je mond als je een trek neemt van je sigaret (vroeger wilde je altijd als een deftig persoon een sigaret met een mondstuk), ik zie je grote ogen driftig en schichtig bewegen en als ik mijn best doe, voel ik je versnelde hartslag.

Hoe denk je dat ik je gevonden heb, manneke? Jij bent niet de enige aan wie onze trouwe meneer W. diensten verleent. Ik geef toe dat ik wel heb moeten aandringen en met een beetje jokken gaf hij mij het adres. Dat je niet op Lesbos bent gaan wonen, hêhê. Ik heb je toch wreed ontdaan van je mannelijkheid (je eigen tekst toen we elkaar de laatste keer in de ogen keken en toen we moedeloos tegenover elkaar stonden te schreeuwen). Dat zal wel vlak na mama's dood zijn geweest.

Jij was haar parel.

Ik heb goede herinneringen aan haar, zonder meer, maar het was voor mij voelbaar dat jij haar alles was. Of dat nu aan jou lag of aan het feit dat je sprekend op oncle Alain lijkt, weet ik niet.

Ja ja, we zijn behept met geweldige genen aan beide zijden van de familie (NOT).

Nu geen oud zeer.

Mijn intentie is dat jij en ik weer contact krijgen. Ik realiseer me dat ik je moet benaderen met een piëteit alsof een dierbaar iemand je ontvallen is, vandaar dat ik tegen de verdrukking in je moet bejegenen met liefde, tijd en geduld. Het bekende recept, ook al voor De Gebeurtenis.

Waarom ben jij zo'n drama queen? Je doet een verwoede poging koel en afstandelijk op me over te komen, maar ik voel in je woorden een bang jongetje. Ik herinner me je niet anders dan hypergevoelig, eigengereid, enorm zachtmoedig verhuuld in een iron suit.

Benja, ik schrijf morgen verder, mijn ogen vallen dicht. Ik zing zachtjes ons slaapliedje en wiegeliiedje. Misschien prematuur. Maar ik heb toch ergens het idee dat ik mijn broertje aan het terugverdienen ben. En dat wiegt en slaapt zo zoet.

Daar ben ik weer. Buongiorno, caro Benja.

Ik heb akelig gedroomd. Jij en ik zijn in de Ardennen op fietsvakantie, op zichzelf al een surrealistische voorstelling. Jij hebt een snelle fiets en ik een opoefiets (van Zaltbommel) met daarop alle bagage (allemaal onzinnige dingen van jou, overigens). Je fietst vooruit. Vermoedelijk ben je negatief geraakt. Ik rijd zo snel als ik kan achter je aan. En als ik dan bijna de heuvel op ben, fiets jij pijlsnel naar beneden. Hoe moet ik dit nu weer duiden? Beter helemaal niet.

Weer terug naar jouw brief. Een tekst waar de ambivalentie vanaf spat.

Waarom informeer jij niet naar mijn welbevinden? Waarom toon je geen betrokkenheid bij de vruchten die ik verloor? Dat waren toch jouw neefjes/nichtjes geweest, oncle Benja. Dat vind ik vreemd en dat stelt me teleur. Mij heeft dit veel pijn gedaan. Ik begon zelfs te geloven dat mijn baarmoeder bezeten was door de duivel. Niet echt natuurlijk.

Ik heb ergens wel bewondering voor je. Hoe je het verleden van je hebt afgeschud. Toch geloof ik het niet. Negeren is vaak op termijn een doodlopende weg, Benja. Weet er iemand uit je huidige sociale netwerk dat je een zus hebt? Vast niet!

Op je rapport stond ooit het volgende: Benjamin van Laan is een schrander kind, maar hij zoekt en vindt nauwelijks aansluiting bij zijn klasgenoten. Je was toen een jaar of 10. Ik haalde je van school en onderweg spraken we over het rapport. Jij zei dat je geen aansluiting nodig hebt, omdat je mij toch had. Ik legde je uit dat het leven in verbinding prettiger kan zijn. Vanaf de brugklas werd alles anders, tot aan een klassenavond toe (Madonna-shirt).

Kom je gauw naar Amsterdam? Gaan we samen naar *Café 't Mandje*.

Liefs en xxx x 10, Nicole

Matala, 4 april

Nicole,

Toen de post kwam heb ik de envelop tegen een vaas met drie witte rozen gezet, naast de foto van mama. Wat een symbolische plek. Dat besepte ik later pas. Ik herkende je gestreste handschrift op de envelop dit keer wel meteen, gelukkig typ jij je brieven altijd.

Een uur en zestien minuten heb ik naar die vervloekte, dichte envelop gestaard. Toen kon ik mezelf niet meer beheersen. Inmiddels heb ik spijt als alle weelderige haren op mijn hoofd. Want ja, die zwarte krullen heb ik nog steeds, al vallen ze minder op sinds ik mijn haar niet meer tot over mijn iets te grote oren draag.

Want Nicolette Maria van Laan, wat denk je wel niet? Wie denk jij wel niet dat je bent? Dat je mij kunt verwijten dat jouw leven niet zo gelopen is als je zou willen? Dat ik wel keuzes heb durven maken? Dat ik wel uit dat kutleven gestapt ben in Nederland? Kun je de schuld niet eens bij jezelf zoeken? Is het altijd een ander? Is dat dan toch de katholieke inslag van opa en oma? Ja, ik bedoel opi en omi. Ik laat die hypocriete, opportunistische, schijngevolgige lul van een zoon van hen, de man die ik helaas voor altijd mijn biologische vader zal moeten noemen, maar buiten beschouwing – iets wat ik praktisch mijn hele leven al doe, maar dat terzijde. Is het je katholieke oerdrift die je met ik weet niet wat is ingegoten? Lekker makkelijk, of niet? Gewoon anderen dingen verwijten, dan draag je zelf geen schuld en hoef je

dus zelf ook geen verantwoording af te leggen. Wat laat jij jezelf weer kennen. Als ik niet zo gestrest was geweest, had ik erom kunnen lachen.

En nee, ik stel je geen vragen. Omdat ik de antwoorden vrees. Of omdat ik al je antwoorden toch al weet. Dat mag je zelf bepalen. Wat ik je ook schrijf en probeer wijs te maken, je zult er toch wel een mening over hebben. Zult wel weer beter weten wat ik voel en denk. Zult me wel weer doorgronden. Misschien had je toch moeten overwegen niet te stoppen met je studie psychologie. Je had er vast een grandioze carrière in kunnen maken. Ik maak uit je woorden op dat je nog geen spat veranderd bent.

Wie had ooit gedacht dat ik je nog een brief terug zou schrijven? Dat ik hier trillend met een vulpen in mijn handen woorden zou zoeken om jou te kunnen antwoorden. Woorden die jou duidelijk maken hoe ik me voel. Woorden die in mijn hoofd rondtollen en als de staart van een rattenkoning onontwarbaar zijn. Woorden die uiteindelijk een brief worden. Zonder dat ik er iets voor hoef te doen. Mijn rechterhand lijkt uit zichzelf te weten welke woorden er op dit papier moeten vloeien. Al dat vloeien wordt vanzelf een brief. Een epistel aan mijn grote zus. Want daarin heb je gelijk: wat er ook gebeurt en wat er ook gebeurd is, je blijft mijn zus. Een band van vlees en bloed die niet te breken is. Een band die ik tegelijkertijd koester en vervloek. Een onverbrekelijk verbond. Tot in de eeuwigheid. Wie had gedacht dat ik de zekerheid waarin ik dacht te leven wederom op zou geven? Nog erger: wederom voor jou. Ik niet...

Mijn enige troost haal ik uit de afstand tussen ons. Ik zit hier in mijn eigen tuinhuisje op Kreta. Ik kijk uit over het dal en de bergen en uiteraard zie ik de zee die ons scheidt. De natuur geeft me rust. Het uitzicht maakt me weer kalm. Ik sluit me het liefst hier op als ik na wil denken. Vanochtend was ik in het dorp. Ik wist niet hoe snel ik de boodschappen in moest slaan. Hoe snel ik weer naar huis moest gaan. Achter elke stelling dacht ik dat ik je zag staan. Bij elke hoek was ik bang je tegen het lijf te lopen...

Terwijl de woorden rechts uit mijn inkt op papier vloeien – het enige wat ik van pa geleerd heb waar ik blij mee ben: met rechts schrijven, anders had ik nu waarschijnlijk niet kunnen schrijven met de vulpen die KJ me gegeven heeft op onze tweede trouwdag – reikt mijn linkerhand naar de Chardonnay en zie ik mezelf veranderen in een morbide versie van Annie Schmidt: een glas wijn bij de hand, een sigaret in mijn mondhoek, een volle asbak (zoveel rook ik inmiddels), een eigen schrijfhuisje waarin alleen de typemachine – hoe ironisch in deze digitale tijden – vervangen is door een vulpen en ouderwets lijntjespapier, gerecycled papier dat dan weer wel.

Waarom voelt dit zo verkeerd? Waarom ga ik bewust in mijn eigen huisje zitten, mijn eigengebouwde *kalieba*. Zoek ik (on)bewust een plek die mijn territorium is? Hier kan ik zijn wie ik wil zijn. Hier kan ik doen wat ik wil. Dat heb ik zo afgesproken met KJ. Waarom durf ik je alleen maar te schrijven op deze plek? Kun jij mij dat uitleggen? Jij wist altijd zo goed waarom ik dingen deed. Weet je ook waarom

ik dingen nu op een bepaalde manier doe? Ik weet het zelf namelijk niet meer.

In mijn dromen ben ik je godzijdank nog niet tegengekomen. Nachtmerries heb ik al niet meer gehad sinds ik Nederland verlaten heb. Je zou het een vlucht kunnen noemen. Ik zie het eerder als een keuze voor mezelf. Een keuze die me goed heeft gedaan. Ik voel me veilig hier. Zelfs jij kunt dat niet veranderen. Ik wil dat je dat weet.

Schrijf me gerust terug. Ik kan wel zeggen dat ik geen brief meer van je wil krijgen, we weten allebei dat je toch in de pen zult klimmen. Een antwoord zal ergens ook welkom zijn. Ik ben er benieuwd naar. Nieuwsgierig naar hoe je mij dit keer ontleedt. Hoe jij je weerloze broertje probeert over te halen om iets te zijn wat hij achter zich gelaten heeft. Ik verwonder me over je gespartel om weer een band te creëren. Tot die tijd geniet ik van mijn wijn en mijn wijde, weidse uitzicht.

Je wilde een antwoord op je vragen? Nee, er zullen vele bergen verzet moeten worden voor ik weer voet in Amsterdam zet. Dat weet jij net zo goed als ik.

Antio,
Benjamin

P.S. Kinderen kan ik ook niet krijgen. Wat dat betreft staan we quitte.

De Pijp, 12 april

Dag Benjamin,

Sei nicht so böse! (kleuter)

Je zit vol onverwerkte emoties. Wat heb je toch een merkwaardig copingmechanisme. En wat voel ik je nabij (whether you like it or not, honey).

Die bergen krijg ik wel verzet. Jij vergelijkt leed met leed, maar dan op oneigenlijke gronden. Jij had een oom kunnen zijn voor mijn kind(eren). Ik heb het idee dat jij mijn kind(wens van mijn latere leven koppelt aan de duivelse vrucht van toen. Dat verbaast me niet, maar ik besef dat deze vergelijking voortkomt uit een diepe, ver weggestopte pijn. Dat duid ik je niet euvel. Ik weet dat je intelligent bent en dat je je dus ook volledig realiseert dat je uitingen ondeugdelijk zijn. Het zij u vergeven, mijn broederlijke Griekse halfgod.

Ik verwijt je in het geheel niet dat jij de moed had uit het verrotte kutleven (aandoenlijk dat het mooiste woord van de Nederlandse taal veelal gebruikt wordt om emotie stevig neer te zetten, maar dat terzijde = voer voor psychologen) te stappen. Ik neem je dat niet kwalijk, integendeel. Hoewel ik wel vind dat je mij aan mijn lot overliet na mama's dood. Uiteraard zit er ook in mij nog pijn. Dat kan en is niet anders.

Met trots kijk ik terug op hoe ik het leven oppakte na al die ellende en na al die mislukte baby's. Ik ben de

confrontatie aangegaan, ik ben niet gevlucht. Zo doet ieder dat op zijn manier. Ga mij nu niet aanpraten dat ik de 'schuldvraag' (hoezo gereformeerd) bij jou leg.

Als diehard katholiek mag ik biechten. Dat heb ik niet gedaan. Waarom zou ik ook. Biechten en in stilte verhuizen zijn beide uitvluchten. Niks mis mee als je je er maar bewust van bent.

Tweede huwelijksdag? Toe maar. KJ? Benja, ik ben al jaren niet meer op de hoogte van jouw leven. Help me even op weg. Informeer me gewoon. Ik ben niet deze correspondentie gestart om raadseltjes op te lossen. Of moet ik dit spelletje cryptogrammen noemen, hyperintelligente meneer Icarus. Fantaseer je dat je met je biologische vader gevangen zit daar?

We maken elkaar alleen maar kwaad. Hierbij laten dan maar? Zeg het maar. Neem jij de regie!

Weet dat ik graag met je schrijf. Weet dat ik de behoefte heb je ooit weer eens te zien. Weet dat ik je nooit kan en wil deleten. Daar ben je me te dierbaar voor, met je speelse donkere krullen. Rook niet zo veel. Dat doe ik al voor je.

Ik houd van je, jongen met je parasitaire wannabe-handschrift.

Met gevoelens van hoge achting,
Mevrouw Nicolette van Laan